

Pedro Almodóvar

Posledný sen

Ljndeni

Posledný sen

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Pedro Almodóvar

Posledný sen – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

**Pedro
Almodóvar**
Posledný sen

Pedro Almodóvar

Posledný sen

Zo španielčiny preložila Eva Reichwalderová

Ljndeni

Pedro Almodóvar: *El último sueño*
Copyright © 2023, Pedro Almodóvar
Translation © Eva Reichwalderová, 2023
Slovak edition © Albatros Media Slovakia, s. r. o., 2024

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie
sa nesmie kopírovať a rozmnožovať za účelom rozširovania
v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom
bez písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-3856-9
ISBN e-knihy 978-80-566-3870-5 (1. zverejnenie, 2024) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-566-3871-2 (1. zverejnenie, 2024) (mobi)
ISBN e-knihy 978-80-566-3869-9 (1. zverejnenie, 2024) (ePDF)

*Pre Lolu Garcíovú,
môjho brata Agustína a Jonása Peiróa*

OBSAH

Úvod	13
1. Návšteva	19
2. Príliš veľa obmien	39
3. Zrkadlový obrad	55
4. Jana, šialená Šípková Ruženka	73
5. Posledný sen	95
6. Život a smrť Miguela	101
7. Spoveď sexsymbolu	123
8. Trpké Vianoce	139
9. Zbohom, vulkán	157
10. Vykúpenie	163
11. Spomienka na ničotný deň	179
12. Zlý román	191

A obsahovali aj príbehy o chvíľach, ktoré mu boli vzácne a o ktoré sa nemohol s nikým podeliť. Letmé pohľady na chlapcov, ktorí mu sedeli na prednáškach alebo s ktorými sa stretával na koncertoch. Niekedy boli vzájomné, ich intenzita bola nezameniteľná. Verejné uznanie mu lichotilo a bol vďačný za davy, ktoré priťahoval, no v pamäti si uchovával najmä náhodné, tiché a tajné stretnutia. Bolo by zvláštne, keby si do denníkov nezaznamenal posolstvo tajnej energie pohľadu.

Colm Tóibín, *Čarodejník. Príbeh Thomasa Manna*

ÚVOD

Oslovili ma niekoľkokrát, aby som napísal svoju autobiografiu, ale vždy som odmietol. Navrhli mi, že ju namiesto mňa môže napísať niekto iný, ale pri predstave, že uvidím knihu, ktorá bude výlučne o mne, sa vo mne spúšťa niečo ako alergická reakcia. Nikdy som si nevedol denník, a keď som sa o to párkrát pokúsil, nedostal som sa ďalej ako na druhú stranu. Touto knihou si však čiastočne protirečím, pretože v istom zmysle pripomína autobiografiu, hoci neúplnú, pochmúrnu a záhadnú. Napriek tomu si myslím, že čitateľ sa o mne ako o filmárovi, fantastovi (spisovateľovi), ale aj o tom, ako sa v mojom živote prelína jedno s druhým, z nej dozvie veľmi veľa. Nie je to jediné, v čom si protirečím. Napísal som, že som si nevedol denník, a predsa sú v knihe štyri texty, ktoré dokazujú opak: ten o smrti mojej matky, o tom, ako som navštívil Chavelu Vargasovú v Tepoztláne, Spomienka na ničotný deň a Zlý román. Sú autentické a verne zachytávajú môj život v danom období. Zbierka poviedok, ktorú držíte v rukách (všetky texty v tejto knihe považujem za poviedky, nerozlišujem žánre), je dôkazom, že medzi tým, čo píšem, natáčam a žijem, je veľmi úzky vzťah.

Nepublikované poviedky spolu s množstvom ďalších textov mi v kancelárii usporiadala a odložila moja asistentka Lola Garciová. Povyberala ich zo starých modrých zakladačov, ktoré zachránila v chaose mojich nespočetných sťahovaní a spolu s Jaumem Bonfillom sa ich rozhodli oprášiť. Nečítal som ich, odkedy som ich napísal; Lola všetky založila a ja som na ne zabudol. Keby ma o to nepožiadala, pochybujem, že by som si ich po desiatkach rokov zabudnutia niekedy prečítal. Povyberala tie najlepšie a čakala, ako zareagujem. Vzácné chvíle voľna medzi preprodukciou a postprodukciou filmu *Extraña forma de vida (Zvláštny spôsob života)* som si teda krátil čítaním svojich starých poviedok. Nezasahoval som do nich, oživoval som spomienky. Spomínal som na časy, keď som ich písal, a uvažoval som, čo všetko sa zmenilo odvtedy, čo som zmaturoval a skončil školu.

Písal som od detstva, vždy som sa považoval za spisovateľa. Odjakživa som vedel, že sa chcem venovať literatúre, ale nie som si istý, či sa mi to podarilo. Zo svojej lásky k literatúre a k písaniu som sa vyznal v dvoch poviedkach: *Život a smrť Miguela* (napísal som ju počas niekoľkých popoludní v rozmedzí rokov 1967 – 1970) a *Zlý román* (napísal som ju tento rok).

S niektorými poviedkami som sa zmieril a spomenul som si, ako, kde a za akých okolností som ich napísal. Spomínam si, ako sedím pod viničom na dvore rodinného domu v Madrigalejos, ako na stroji Olivetti píšem *Život a smrť Miguela*, vedľa mňa visí králik stiahnutý z kože a pripomína nechutnú mucholapku. Alebo ako sedím začiatkom sedemdesiatych rokov po pracovnom čase v kancelárii spoločnosti Telefónica, píšem potajomky, aby ma nikto nevidel. Alebo klasicky oproti oknu, a to na všetkých miestach, kde som býval.

Poviedky dopĺňajú moju filmovú tvorbu: niekedy vznikli ako bezprostredný odraz reality, ktorú som prežíval, a po rokoch boli

sfilmované (*Zlá výchova*, niektoré sekvencie vo filme *Bolest' a sláva*), prípadne na svoje filmové spracovanie ešte len čakajú.

Všetko sú to iniciačné texty (zatiaľ som túto etapu ešte neukončil) a mnohé z nich sa zrodili ako únik z nudy.

V roku 1979 som vytvoril kontroverznú a v mnohom neuchopiteľnú postavu Patty Diphusy (*Spoved' sexsymbolu*), a nové storočie som začal písaním kroniky o tom, ako som sa stal sirotou (*Posledný sen*). V nasledujúcich textoch, dokonca aj v poviedke *Trpké Vianoce*, kam som si dovoľil zaradiť *set piece* o Chavele Vargasovej, ktorej hlas dotvára nezameniteľnú atmosféru viacerých mojich filmov, upriamujem pohľad na seba a v poviedkach *Zbohom*, *vulkán*, *Spomienka na ničotný deň* a *Zlý román* sa stávam literárnou postavou. Ako nová postava som protikladom Patty Diphusy, hoci spolu tvoríme tú istú osobu. V 21. storočí sa stávam pochmurnejším, prísnejším a melancholickejšým, chýba mi sebavedomie, som neistejší a bojazlivejší: a práve v tom nachádzam inšpiráciu. Dôkazom toho sú filmy, ktoré som natočil, najmä však tie za posledných šesť rokov.

Všetko je v tejto knihe. Zároveň som si uvedomil, že keď som sa na začiatku sedemdesiatych rokov presťahoval do Madridu, už som bol človekom, ktorým som sa stal: z poviedky *Návšteva* sa v roku 2004 stal film *Zlá výchova*, a keby som mal vtedy peniaze, bol by som debutoval ako režisér s filmom *Jana, šialená Šípková Ruženka* alebo *Zrkadlový obrad*, pokračoval by som v kariére a nakrútil by som rovnaké filmy ako doteraz. Nechýbajú tu však ani texty, ktoré som napísal pred príchodom do Madridu, konkrétne v rokoch 1967 až 1970: *Vykúpenie* a už spomínaná poviedka *Život a smrť Miguela*. V oboch riešim vnútorný rozpor medzi tým, že som práve skončil školu, ale zároveň som ako mladý človek znechutený z prostredia, v ktorom vyrastám. Báľ som sa, že ostanem uväznený na dedine, potrebo-

val som odtiaľ čo najskôr utiecť a presťahovať sa do Madridu (tie tri roky som žil s rodinou v Madrigalejos v provincii Cáceres).

Snažil som sa do poviedok nezasahovať, chcel som ich publikovať také, ako som ich napísal, ale musím sa priznať, pri poviedke *Život a smrť Miguela* som sa revízií nevyhol; štýl bol na môj vkus príliš strojený, zľahka som ho upravil. Keď som si túto poviedku po viac ako päťdesiatich rokoch prečítal, prekvapila ma. Presne som si pamätal základnú ideu, na ktorej som postavil celý príbeh: prerozprávať život naopak. Bol to pôvodný a dovoľím si tvrdiť, že aj originálny nápad. O desaťročia neskôr som si myslel, že tvorcovia *Benjamina Buttona* mi ho ukradli. Samotný príbeh je konvenčný a v istom zmysle odráža moju životnú skúsenosť, ktorá bola v tom čase veľmi skromná. Dôležitý bol nápad. Napísal som príbeh o pamäti a bezmocnosti bojovať proti plynúcemu času, no zabudol som na to, a to ma udivuje. Náboženská výchova ovplyvnila všetky moje poviedky zo sedemdesiatych rokov.

Radikálna zmena prichádza v roku 1979, keď som vytvoril postavu Patty Diphusy; predstaviť ju čitateľom vo víre sedemdesiatych rokov však nebolo možné. Predstavoval som si sám seba, ako sedím za písacím strojom, čo robím, ako žijem a píšem závrtnou rýchlosťou. Minulé storočie som sa rozhodol zavŕšiť *Posledným snom*, dňom, keď som osirel. Musel som sem zaradiť aj túto krátku kroniku, pretože hoci má len päť strán, patrí k tomu najlepšiemu, čo som doteraz napísal. Nerobí to však zo mňa veľkého spisovateľa. Mohol by som sa ním stať, keby sa mi podarilo dať dohromady aspoň dvesto strán textu rovnakého kalibru, ale na to, aby som napísal *Posledný sen*, bolo potrebné, aby zomrela moja matka...

Okrem súvislosti medzi filmom *Zlá výchova* a poviedkou *Návšteva* sa už aj v mojich súčasnejších textoch objavujú mno-

hé témy, ktoré sú prítomné tiež vo filmoch a dávajú im špecifickú formu. Jednou z nich je posadnutosť Cocteauovým *Eudským hlasom*, čo bolo evidentné v *Zákone túžby*. Cocteauovo dielo stálo aj pri zrode *Žien na pokraji nervového zrútenia*, malo vplyv na *Zlomené objatia* a napokon sa v roku 2020 stalo rovnomeným krátkometrážnym filmom *The Human Voice* s Tildou Swintonovou v hlavnej úlohe. V poviedke Príliš veľa obmien píšem o jednom z kľúčových prvkov filmu *Všetko o mojej matke*: o eklekticizme – zmesi žánrov a diel, ktoré na mňa zapôsobili; okrem Cocteauvho monológu to bola aj *Električka zvaná Túžba* Tennesseeho Williamsa (aj moja produkčná spoločnosť nesie názov Túžba, v španielčine El Deseo) a film Johna Cassavetesa *Opening Nights*. Privlastnil som si všetko, čo sa mi dostalo do rúk alebo sa mi len mihlo pred očami, naložil som s tým podľa seba, akoby mi to patrilo, hoci na Leóna z poviedky Príliš veľa obmien nemám.

Režisérovi sa stávam uprostred postmodernej explózie: nápadov je veľa, inšpirácia prichádza zo všetkých strán, štýly a obdobia sa miešajú, neexistujú žiadne rodové predsudky ani getá; neexistujúci trh, len túžba žiť a tvoriť – ideálna živná pôda pre niekoho ako ja, niekoho, kto chcel dobyť svet.

Mohol som čerpať inšpiráciu z nádvorí domov v La Manchi, kde som strávil svoje rané detstvo, z tmavej koncertnej sály lokálu Rock-Ola a v prípade potreby siahnuť po podnetoch z najzložitejšieho obdobia stredného detstva a dospievania, ktoré som prežil v saleziánskej internátnej škole – väzení. Boli to búrlivé roky, no mal som príležitosť aj zažiť, pretože zvukovou kulisou saleziánskej hrôzy boli sväté omše v latinčine, počas ktorých som spieval ako sólista v kláštornej zbore (*Bolest a sláva*).

Dnes už môžem povedať, a aj táto kniha o tom svedčí, že na moju kariéru mali kľúčový vplyv tieto tri miesta: La

Mancha a nádvorcia domov, kde ženy paličkovali čipky, spievali a ohovárali celú dedinu; výbušný, neviazaný a slobodný nočný Madrid v rokoch 1977 – 1990 a tmárska náboženská výchova, ktorej sa mi dostalo od saleziánov začiatkom šesťdesiatych rokov. V tejto zbierke poviedok však nájdete aj El De-seo (Túžbu), nielen moju túžbu produkovať filmy, ale aj moje bláznovstvo, odhalenie a zvyky, ktorým sa treba podriaadiť, akoby sme boli súčasťou textu španielskeho bolera.

NÁVŠTEVA

V malom extremadurskom mestečku púta pozornosť chodcov svojím extravagantným zjavom asi dvadsaťpäťročné dievča. Je poludnie a jej oblečenie, už samo osebe veľmi nápadné, pôsobí vo svetle slnečných lúčov ešte nevhodnejšie. Ona však kráča so vztýčenou hlavou a nechápavé pohľady okoloidúcich si nevšima. Mladá žena sa pohybuje sebaisto, akoby sa držala dobre premysleného plánu. Má oblečené rovnaké šaty, klobúk a ďalšie doplnky ako Marlene Dietrichová vo filme *The Devil is a Woman*, keď zvädzala dôležitého úradníka, aby jej a Césarovi Romerovi zaobstaral pasy. Žena sa pohybuje ako verná kópia slávnej hviezdy, no v prostredí malého mesta tento sofistikovaný a anachronický obraz pôsobí nepochopiteľne a škandalózne.

Žena sa zastaví pri vstupnej bráne do školy otcov saleziánov a vojde do budovy s rovnakým odhodlaním, s akým pred chvíľou vykračovala po ulici. Ani náznak zaváhania. Pôsobí, akoby jej priestory školy boli známe. Z vrátnice sa ozval udivený kňaz:

„Čo si želáte, slečna?“ spýtal sa rozpačito.

„Prišla som za pánom riaditeľom,“ odpovedá s ohromujúcou prirodzenosťou. Kňaz sa na ňu zdesene pozrie a vyblaboce:

„Neviem, či je v škole.“

„Ak sa nemýlim, o takomto čase zvykne byť v kancelárii.“

Hoci sa mladá žena vyjadruje rázne, nepôsobí to ako provokácia. Kňaz si ju premeria od hlavy po päty, no nevie, ako jej má odpovedať. Nemal by ju pustiť dnu, vyzerá viac než škandalózne, pomyslí si.

„Ako by som vám to... viete, toto je škola pre chlapcov a...“

„A čo?“

„No... vy... vaše šaty...“

„Čo je zlé na mojich šatách?“ Mladá žena si ich v rýchllosti poobzerá, akoby hľadala nejakú škvrnu alebo dieru. „Nepáčia sa vám?“

„O to nejde...“

„A o čo teda? Nechcete mi azda naznačiť, že vaši žiaci ešte nikdy nevideli ženu.“

„Slečna!“

Preruší ho:

„Je alebo nie je pán riaditeľ vo svojej kancelárii?“

„Možno vás teraz nemôže prijať.“

„Prišla som sem vo veľmi naliehavej záležitosti. Je to pre neho rovnako dôležité ako pre mňa. Neobťažujte sa, nemusíte mi ukazovať cestu, viem, kadiaľ mám ísť. Chodil sem môj brat a často som ho tu navštevovala.“

Nečakala na odpoveď a vošla do úzkej chodby vedúcej na školský dvor. Kňaz nervózne cupitá za ňou.

„Slečna, slečna!“

„Sú to tie dvere naľavo, však?“

„Áno, tamtie.“ Kňaz s údivom sleduje, ako mu mizne z dohľadu.

Školský dvor je opustený. Dnes je sviatok a chovanci nie sú v škole, ale v meste. Zostali tu len poškoláci a bifľoši. Mladá žena

ostentatívne zostupuje po schodoch na nádvorie, priamo k dverám, na ktoré ukázal kňaz. Dvakrát alebo trikrát zaklope a čaká. „Vstúpte,“ ozve sa zvnútra. Otvorí dvere a vojde dnu. Za stolom sedí asi štyridsaťpäťročný mních a pri pohľade na ňu sa zháči.

„Kto ste?“

„Nedívajte sa tak na mňa. Som sestra jedného z vašich bývalých žiakov. Prišla som sa porozprávať,“ oznámi kňazovi žena a uvoľnene sa usmeje.

Riaditeľ na ňu zagáni, ale zaujíma ho, čo je za tým.

„O akom žiakovi hovoríte?“

„Som sestra Luisa Rodrígueza Bahamondeho.“

Po vyslovení toho mena páter zmení výraz a nedokáže zakryť zvedavosť. Hľadá na ňu podozrievavo, jej výzor ho mátie, ale hľadá čokoľvek, akýkoľvek detail, ktorý by ho utvrdil v tom, že hovorí pravdu.

„Vy ste Luisova sestra?“ opýta sa rozrušene a dievča chladne prikývne. „Boli sme si s vašim bratom veľmi blízki, nebol pre mňa obyčajným žiakom.“

V pátrových slovách počuť nostalgiu.

„Prišla som vám o ňom porozprávať.“

„Budem rád, už je to tak dávno, čo sme sa videli! Boli sme dobrí priatelia... Ale keď chlapani ukončia štúdium, zabudnú na nás. Dokonca som mu napísal list, lebo som chcel vedieť, ako sa mu darí, ale neodpovedal mi. Ako sa má? Viem si predstaviť, že sa poriadne zmenil, vyrástol a stal sa z neho muž. Keď sa na vás pozerám, musím uznať, že sa podobáte. Máte rovnaké oči.“

Žena sa tvári vážne a mlčky počúva.

„Pre svoje duchovné poslanie som, samozrejme, nemal deti, ale cítim rovnakú potrebu ako každý človek chrániť a vychovávať tých, pre ktorých sa život ešte len začína.“ Páter sa na chvíľu odmlčí. Dievča ho skúmavo pozoruje, nepohne ani